

Inlijving, technologie & mythes (Petran Kockelkoren)

Eindterm 15.

De kandidaten kunnen uitleggen en evalueren dat volgens Kockelkoren de omgang met techniek de zintuiglijke ervaring verandert. Daarbij kunnen zij betrekken:

- *Kockelkorens historische benadering van de technische bemiddeling van de ervaring;*
- *de begrippen ‘decentreren’ en ‘recentreren’;*
- *een uitleg met tekstfragment 9 van Kockelkorens argument dat techniek mensen een nieuwe blik geeft en de zintuigen de techniek inlijven.*

Inhoudsopgave

1. Petran Kockelkoren
 - 1.1 Antropologie
 - 1.2 Culturele antropologie
2. Historische benadering
3. Primaire tekst 8, p. 178 (treinreis)
 - 3.1 Trein
 - Centrum
 - De-centreren
 - Re-centeren
 - Toeëigening
4. Artikel: ‘Techniek is zo mythisch als het maar kan’
 - 4.1 Mythe
 - 4.1 Inlijving van techniek
 - 4.2 Denken over techniek
5. Macht, ethiek & techniek

1. Petran Kockelkoren

- Filosoof
- Cultureel antropoloog

1.1 Antropologie

- Aristoteles: “*Spreken over de mens*”
- *Anthropos* = mens
- *Logos* = spreken of vertellen / woord, statement, discours

Antropologie is de studie naar de mens

"Anthropology is the study of what makes us human"
(Bron: [Harvard Department of Anthropology](#))

1.1 Antropologie

“Anthropologists show how groups have adapted to their natural and social environments and how they have given significance to their lives. Anthropologists often focus on current and historical interactions among different cultural groups and patterns of power and inequality both within and among cultures”

(Bron: [Cultural Anthropology](#))

1.2 Culturele antropologie

- Cultura: beschermen, zorgen, (Kolonie)

Antropologie = studie naar de mens

- Culturele antropologie = subdiscipline van antropologie
- Culturele antropologie = de studie naar de wijze hoe mensen voor elkaar zorg en elkaar beschermen.

“The goal of cultural anthropology, or the comparative study of human societies and cultures, is to describe, analyze, and explain different cultures” (Bron: [Cultural Anthropology](#))

2. Historische benadering

Antropologie bestudeert de culturele diversiteit van de mens

Cultuurhistorische benadering bestudeert de historische ontwikkeling van de culturele diversiteit van de mens.

Bestuderen van de diversiteit van **de mens** op een bepaalde plek (ruimte) in een bepaalde tijd.

De mens ≠ individu / ik

De mens = wij / cultuur

2. Historische benadering

*“Wat er gebeurde valt het best te beschrijven met behulp van een **cultuurhistorische interpretatie** van de lichamelijkeheid. Het lichaam vormt dan geen universeel substraat waarop culturen hun verschillende talige betekenistoekenningen enten, als het ware van bovenaf, maar de zintuigen zijn net zo goed onderhevig aan historische fluctuaties”*
(Primaire tekst 8, regel 3, p. 179, WMDM)

Lichamelijkeheid benadert vanuit de opvatting dat je er cultuurhistorisch naar moet kijken.

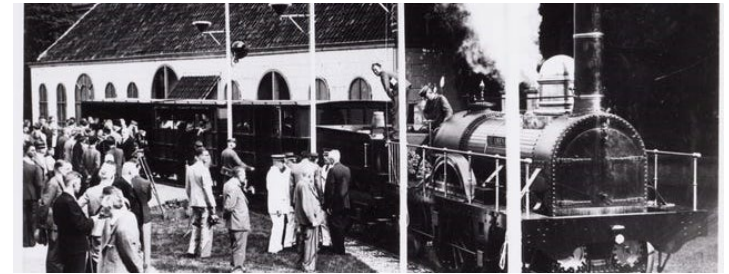
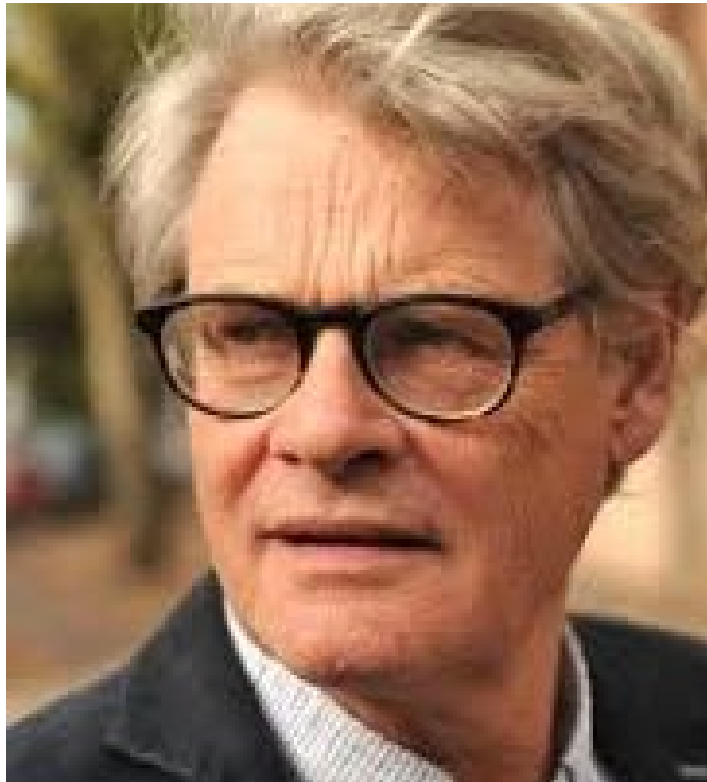
Lichaam is geen vaststaand en universeel iets.

Zintuigen staat niet vast.

Zintuigen worden (cultuur)historisch “bepaald”.

De manier hoe we, de mens, zintuiglijk waarnemen wordt bepaald door de manier hoe we cultureel worden gevormd.

3. Primaire tekst 8, p. 178 (De treinreis)

3.1 Primaire tekst 8, p. 178

*“Als nieuwe technieken voor het eerst aan het publiek ter beschikking worden gesteld, doet zich een periode voor van decentrering, dat wil zeggen dat de gebruikers **vreemd** staan tegenover de techniek en de wereld die erdoor wordt ontsloten”*
(Regel 1)

- Centrum = het midden / bekend / binnenlands/
verwant

Antoniemen van vreemd

- ✓ bekend
- ✓ eigen
- ✓ inheems
- ✓ vertrouwd
- ✓ normaal

vreemd (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord)

- 1 niet bekend: *ik ben hier vreemd; in den vreemde* in verre streken, in het buitenland; *alle bescheidenheid is hem vreemd* hij is allesbehalve bescheiden
- 2 buitenlands; = uitheems: *vreemd geld*
- 3 raar, zonderling: *een vreemde figuur*
- 4 niet verwant
- ¶ *ergens vreemd van opkijken* verbaasd

3.1 Primaire tekst 8, p. 178lisering

*“Als nieuwe technieken voor het eerst aan het publiek ter beschikking worden gesteld, doet zich een periode voor van decentrerings, dat wil zeggen dat de gebruikers **vreemd** staan tegenover de techniek en de wereld die erdoor wordt ontsloten” (regel 1)*

Uit het centrum = uit het midden / niet bekend / buitenlands / uitheems / vreemd / raar/ niet verwant

Decentrerings = gebruikers (wij / cultuur) beschouwen (de wereld met) nieuwe technieken en als buitenlands / buitenaards / uitheems / onbekend / raar / niet verwant.

Antoniemen van vreemd

- ✓ bekend
- ✓ eigen
- ✓ inheems
- ✓ vertrouwd
- ✓ normaal

vreemd (bijvoeglijk naamwoord, bijwoord)

- 1 niet bekend: *ik ben hier vreemd; in den vreemde* in verre streken, in het buitenland; *alle bescheidenheid is hem vreemd* hij is allesbehalve bescheiden
- 2 buitenlands; = uitheems: *vreemd geld*
- 3 raar, zonderling: *een vreemde figuur*
- 4 niet verwant
- ¶ *ergens vreemd van opkijken* verbaasd

3.1 Primaire tekst 8, p. 178lisering

“Maar weldra worden recentreringsstrategieën in stelling gebracht, waardoor de techniek in kwestie wordt gedomesticeerd.” (regel 2)

- Re = opnieuw
- Centreren = het midden / bekend / binnenlands / verwant
- Strategie = plan van handelen (www.vandale.nl)
- Domesticeren: iets een onderdeel van het huis (domus) maken
- Tijdens het (planmatig) handelen (**strategie**) raken we opnieuw (**re**) bekend en verwant met en **recentreren** we de (nieuwe) technieken. Nieuwe technieken worden onderdeel van onze samenleving / gedeeld huis (**domus**).

3.1 Primaire tekst 8, p. 178lisering

De technologische innovaties kunnen voorhanden zijn, maar zonder een cultuur met mensen die actief deze innovaties ter handen nemen, verandert er niets of vrij weinig.

3.1 Primaire tekst 8, p. 178 lisering

- *“Zij zijn voortdurend in beweging omdat ze de aangrijppunten zijn van **culturele herscholing.**”*
(Primaire tekst 8, regel 4, p. 179, WMDM)
- *“Wat dichtbij is flitst voorbij, wat verderaf is lijkt, zodra men de blik erop verstigt, om zijn as te draaien. Het lichaam zit ondertussen stil. Het vergde enige tijd om zich de nieuwe ervaring toe te eigenen”*
(Primaire tekst 8, onderaan, p. 179)

3.1 Primaire tekst 8, p. 178

- Toeëigenen = neemt tijd in beslag (historische ontwikkeling)
- Van voetganger naar treinreiziger
- Al doende leren we elkaar, leren we kinderen van jongs af aan “wennen”.
- Scholing en herscholing kost tijd.
- Scholen van de zintuigen en zintuiglijke ervaring kost tijd.

*“Zij zijn voortdurend in beweging omdat ze de aangrijppunten zijn van **culturele herscholing.**”*
(Primaire tekst 8, regel 4, p. 179, WMDM)

“Wat dichtbij is flitst voorbij, wat verderaf is lijkt, zodra men de blik erop vestigt, om zijn as te draaien. Het lichaam zit ondertussen stil. Het vergde enige tijd om zich de nieuwe ervaring toe te eigenen”
(Primaire tekst 8, onderaan, p. 179)

4. Artikel: ‘Techniek is zo mythisch als het maar kan’

4.1 De Mythe

In de antropologie wordt mythe echter gedefinieerd als een bekend verhaal dat primaire principes, overtuigingen en waarden buiten de chronologische tijd verklaart .

“Nieuwe mythen liggen niet zozeer besloten in verhalen, maar in apparaten, werktuigen – dingen.” (p. 2)

- Een gedeeld verhaal als verklaring voor alles wat er in de wereld gebeurt.
- Mythen moet je doen. Het gaat over het **handelen van mensen in omgang met de apparaten voorhanden.**
- We creëren wellicht (nieuwe) mythes en produceren mythische verhalen. We kunnen zelfs elovern in deze mythische verhalen, maar daarmee is (de) mythe in zichzelf nog geen geloofsartikelen.

4.2 Inlijving

‘Natuurlijk gelooft de paus niet in een Harley-Davidson,’ becommentarieert Kockelkoren. ‘Dat is ook helemaal niet nodig. Hij kan namelijk een ritueel verzinnen waarbij hij die motorfiets betreft, en waarmee hij de techniek herbergzaam maakt.’

Herbergen = inlijven = (re)centreren (door ook nieuwe rituelen te verzinnen).

Technieken worden gebruikt en al doende raken we er vertrouwd mee en lijven we de techniek in. We geven de techniek een plekje in ons huis -> thuis en in onze (gedeelde) herberg (denk aan: herbergzaamheid). In de kroeg dus, op de markt waar we allemaal samenkomen 😊.

4.2 Inlijving

“You probably have rituals around the use of your smartphone; morning and evening routines around checking messages and social media. This might even include turning your phone off entirely at a preset time before bed.”

(Bron: [Rituals & Technology in the Digital Age | by Giles Crouch | Digital Anthropologist | Medium](#))

- Rit = gewoonte / gebruik
Mensen verzinnen gewoontes waarin ze de techniek herbergen.

4.3 Denken over techniek

1. Descartes -> Totaalsysteem -> wereld ingedeeld in een raster (Albrecht Dürer, tekenaar die een liggende vrouw tekent, 1525, pagina 45 lesboek)
2. Verlichting -> natuurwetenschappelijk wereldbeeld
3. Heidegger -> Totaalsysteem is een manier van denken -> technische manier -> veroverd alle andere manieren van denken (poëtisch, religieus)
4. Kockelkoren -> Techniek is geen moloch. Techniek overheerst niet het denken. De wereld wordt niet gereduceerd tot technisch denken in een Cartesiaans Totaalsysteem. De wereld **IS** de relatie tussen mens en techniek. Mensen leven tussen techniek en techniek is altijd al ingelijfd. **Er herbergt een cyborg in ieder van ons.**

4.4 Denken over techniek

Argument vóór Kockelkoren:

Verschillende culturen hebben dezelfde technologieën anders ingelijfd.

“Daardoor is die mediakunst heel anders dan in Europa of de Verenigde Staten. Technische innovatie slaat in verschillende culturele contexten dus ook andere wegen in. Dankzij de onuitroeibare mythologische component zal de technologische cultuur juist steeds méér culturele verscheidenheid gaan vertonen, in tegenstelling tot wat Heidegger, Ellul en Mumford dachten.”

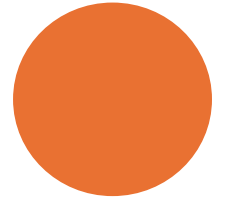
5. Macht, ethiek & techniek

Eenzijds:

- Samenlevingsvorm zit vol met (ingelijfde) technologie.
- Vorm -> ethiek.
- Wie of wat de vorm bepaalt, bepaalt wat we goed of slecht vinden.

Anderzijds:

- Techniek als instrument om een doel te bereiken.
- Ethische standpunten -> vorm
- Ik vorm de wereld aan de hand van wat ik goed of slecht vind.

<https://filosofie.gruijthuijzen.nl/category/wmdm-h8-symposium/>

Zijn er nog
vragen?

